

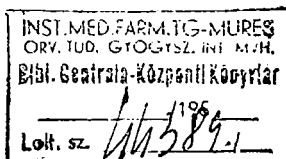
Contribuțiuni antropologice
asupra indicelui cefalic, auricular, nazal
și asupra deschiderii bucale, la Români
din Ardeal, din Vechiul Regat
și Români în general.

T E Z Ă

PENTRU
DOCTORAT IN MEDICINĂ ȘI CHIRURGIE
PREZENTATĂ ȘI SUSȚINUTĂ IN ZIUA DE 23 Iunie 1938.

DE
MIHAIL BRĂILIȚA ²⁴ MAY 2005

UNIVERSITATEA DIN CLUJ

FACULTATEA DE MEDICINA

Decan: Domnul Prof. Dr. STURZA M.

Profesori :

Clinica stomatologică	Prof. Dr. ALEMAN I.
Microbiologie	" " BARONI V.
Fiziologia umană	" " BENETATO GR.
Istoria medicinei	" " BOLOGA V.
Patologia generală și experimentală	" " BOTEZ A. M.
Clinica oto-rino-laringologică	" " BUZOIANU GH.
Istologia și embriologia umană	" " DRAGOIU I.
Semiologia medicală	" " GOIA I.
Clinica ginecologică și obstetricală	" " GRIGORU C.
Clinica medicală	" " HAȚIEGANU I.
Medicina legală	" " KERNBACH M.
Chimia biologică	" " MANTA I.
Clinica oftalmologică	" " MICHAÏL D.
Clinica neurologică	" " MINEA I.
Igiena și igiena socială	" " MOI DOVAN I.
Radiologia medicală	" " NEGRU D.
Anatomia descriptivă și topografică	" " PAPILIAN V.
Clinica chirurgicală, }	" " POP A.
Medicina operatorie }	" " POPVICIU GH.
Clinica infantilă	" " POPOVICIU GH.
Farmacologia și farmacognozia	Sufl. " SECĂREANU ȘT.
Chimia medicală	Prof. " STURZA M.
Balneologia	" " TĂTARU C.
Clinica dermato-venerică	" " ȚEPOSU E.
Clinica urologică	" " URECHIA C.
Clinica psihiatrică	" " VASILIU T.
Anatomia patologică	Ag. ZOLOG M.
Igiena generală	Conf. BĂRBULESCU N.
Fizica medicală	

JURIUL DE PROMOȚIE :

PREȘEDINTE: D-l. Prof. Dr. V. PAPILIAN

MEMBRII: { " " " T. VASILIU
 " " " M. KERNBACH
 " " " V. BOLOGA
 " " " GH. BUZOIANU

SUPLEANT: " Doc. " C. C. VELLUDA

INTRODUCERE ȘI CONSIDERAȚIUNI GENERALE.

Studiul antropologiei mai ales dela război încoace, prezintă în toate țările o tendință tot mai fermă de manifestare, pedeoparte dorința cunoașterii cât mai precisă a etnicului fiecărei națiuni, pedealtăparte considerațiile rasiale, a tipurilor constituționale etc., sunt tot atâtea cauze cari au determinat avântul pe care l-a luat această știință.

În unele țări, mai ales în ultimul timp, antropologia se găsește la un așa grad de dezvoltare, încât preocupările de ordin autropologic fac obiectul nu numai a unui mare număr de savanți, dar chiar însuși a organelor oficiale de stat, cu scopul de a se cunoaște tot ceiace poate oferi această disciplină.

În țara noastră antropologia putem spune că n'a existat până la război, deoarece cele câteva publicațiuni bazate pe un material restrâns, au fost făcute fără nici o preocupare de problemă. După război problemele de ordin antropologic, au început să fie obiectul de preocupare într'o oarecare măsură în lumea noastră științifică. Totuși suntem departe de a putea spune, că prin lucrările efectuate s'a obținut tot ceea ce ne poate oferi materialul românesc și mai ales din ceea ce necesitatea noastră etnică ne impune să cunoaștem. E logic deci, că toate lucrările mari sau mici, publicitate la noi în domeniul antropologiei, sunt bine venite, fie prin valoarea lor reală, fie prin materialul pe care-l adaugă altor lucrări similare, pentru complectarea tuturor datelor necesare unui studiu complet în acest domeniu.

Din acest motiv, m'am gândit ca teza de doctorat să mi-o fac în această direcție, pentru ca prin modesta mea contribuțiune, să pot și eu lua parte la adunarea materialului necesar cunoașterii etnicului românesc.

În această lucrare am cercetat în primul rând *indicele cefalic*, deși majoritatea studiilor antropologice se referă tot la acest indice. Am făcut-o totuși pentru că el este un element de prim ordin, poate cel mai important, într-o caracterizare antropologică. Am studiat de asemenea *nasul, urechea, și deschiderea bucală*, deoarece acestea sunt puțin studiate la noi. Studiul indicelui cefalic pedeałtăparte, ne va folosi într-o viitoare lucrare pentru studiul corelației dintre el și elementele de mai sus.

Numărul de 240 de Români, dintre cari 120 din Ardeal și 120 din Vechiul Regat, nu e mare, totuși un număr asupra căruia se pot face oarecari concluzii. Măsurătorile le-am făcut pe soldații Rgt.-ului 83 Inft., Rgt.-ului 11 C. și ai Companiei 6 Sanitare. M'am nizuit pe cât posibil ca să elimin acei indivizi, la cari unul din părinți nu era Român. Etatea indivizilor studiați, variază între 22—24 de ani, cu excepția unui număr de 75 Români din Ardeal, cari au etatea de 26 de ani și pe cari i-am obținut dintre soldații concentrați. Aceștia din urmă se prezintă deci în perioadă staționară (24—50 de ani). Pedeałtăparte voi aminti, că toți Românii studiați sunt *săteni*, în acest fel din punctul de vedere al caracterelor morfologice și descriptive, au toate șansele să-și conserve pure aceste caractere, spre deosebire de locuitorii centrelor urbane, unde posibilitatea încrucișărilor este mult mai accentuată.

În ceea ce privește repartizarea Românilor studiați pe județe, este următoarea: în cazul Românilor din Ardeal; Cluj 15, Someș 13, Turda 28, Bihor 18, Satu-Mare 10, Sălaj 14, Alba 8, Târnava-Mică 14.

În cazul Românilor din Vechiul Regat: Dâmbovița 41, Prahova 26, Buzău 25, Suceava 11, Vaslui 9 și Bacău 8.

Înainte de a încheia aceste considerațiuni o plăcută datorie mă face să-mi exprim, admirația mea și să aduc prinosul de recunoștință Domnului Prof. V. Papilian, care

prin bunătatea-i neprecupețită pentru studenți și dragostea nemărginită pentru știință, m'a făcut să iubesc partea științifică a medicinei.

Domnului Docent Dr. C. C. Velluda, nu am cuvinte să-i exprim sentimentele de recunoștință și să-i aduc mulțumirile mele, pentru atențiunea binevoitoare și părintească, cu care mi-a dat prețioasele îndrumări în desăvârșirea acestei lucrări. Il asigur de cel mai sincer și nețărmurit devotament.

SCURT ISTORIC ASUPRA ANTROPOLOGIEI ÎN ROMÂNIA.

(după Prof. V. Papilian și Doc. C. C. Velluda).

Antropologia în România își are începutul în a treia decadă a secolului al XIX-lea. În evoluția antropologiei de atunci și până azi, putem distinge trei perioade. Prima perioadă are mai mult o valoare istorică, deoarece lucrările apărute în acest timp sunt lipsite de caracterul științific. Ele sunt greoaie, pline de considerente paraștiințifice și lipsite de originalitate. Cu titlu informativ voi aminti numele autorilor: Pavel Vasci Ungurian, Ștefan Vasile Episcopescu, A. H. Bassero.

A doua perioadă este caracterizată prin faptul că se ridică o serie de autori, cari prin lucrările lor determină o nouă eră în studiul antropologiei românești. Voi aminti dintre aceștia mai ales pe A. Obregia, Mina Minovici, Nicolae Minovici, V. Gomoiu și E. Pittard. Dintre aceștia trebuie să remarcăm pe Pittard, din cauza abundenței materialului cât și prin preocuparea pe care a dat-o acestor cercetări, având o linie de conduită bine trasată în această direcție la noi. A doua perioadă se încheie cu teza de doctorat a lui Borcescu.

A treia perioadă. Sfârșitul războiului mondial, care aduce după sine importante prefaceri politice pentru România, este evenimentul care favorizează foarte mult studiul antropologiei. În această a treia perioadă care ține până în zilele noastre lucrările de antropologie devin tot mai numeroase. Din acest punct de vedere voi aminti că o foarte însemnată contribuție aduce Societatea Română de Antropologie, înființată în 1933, din inițiativa Dlui Prof. Racoviță și Prof. V. Papilian.

Cercetările antropologice au fost îndreptate în patru

direcții: 1. antropologia morfologică, 2. rasele, 3. tipuri constituționale, 4. grupe sanguine. Cercetările cu caracterele lor, sunt excelent și pe larg expuse în darea de seamă făcută cu ocazia Congresului Internațional de Antropologie, ținut la București 1937, asupra istoricului antropologiei în România, de către dl. Prof. v. Papilian și doc. C. C. Velluda.

PUNCTE CRANIOMETRICE ȘI DIAMETRE UTILIZATE.

Glabela este o proeminență situată între rădăcina nasului, frunte și sprincene.

Opistocranionul este așezat în planul median sagital al capului; el este cel mai proeminent punct de reper posterior al capului. În cele mai multe cazuri corespunde protuberanței occipitale externe.

Eurionul este punctul cel mai proeminent situat pe părțile laterale ale capului.

Punctul supra-auricular (super-aurale) este cel mai ridicat punct de reper al marginii libere a urechii (la nivelul helixului).

Punctul subauricular (sub aurale) este cel mai inferior punct al lobului urechii.

Punctul pre-auricular (pre aurale) este situat pe baza urechii. Înălțimea lui va fi determinată de aceea a punctului post-auricular.

Punctul post-auricular (post aurale) este cel mai posterior punct al marginii libere a urechii.

Nazion corespunde suturii fronto-nazale, fiind situat în planul median sagital al capului.

Punctul sub-nazal este dat de unghiul pe care-l formează septul nazal cu buza superioară. Nu are punct fix pe schelet.

Diametrul antero-posterior cefalic maxim este reprezentat prin distanța în linie dreaptă ce unește glabela cu opistocranionul.

Diametrul transvers cefalic maxim este distanța în linie dreaptă ce unește între ele cele două puncte eurion. El este perpendicular pe planul median sagital.

Inălțimea fiziognomonică a urechii este distanța maximă în linie dreaptă, între punctul supra-auricular și sub-auricular,

Lățimea fiziognomonică a urechii este distanța maximă în linie dreaptă între punctul preauricular și post-auricular,

Lungimea nasului este distanța în linie dreaptă determinată de nazion și punctul subnazal.

Lățimea nasului este distanța în linie dreaptă între cele două alaria, punctele cele mai îndepărtate ale aripilor nasului.

Lărgimea gurii este distanța în linie dreaptă între cele două puncte cheilion (comisuri).

METODE STATISTICE.

În antropologie o deosebit de mare importanță au valorile medii, valori cari din punct de vedere statistic se pot exprima în diferite feluri.

Metoda cea mai obișnuită de calculare a acestor valori medii, metodă pe care de altfel am aplicat-o și eu, este aceea prin care se face *media aritmetică* a valorilor individuale. Prin *media aritmetică* înțelegem suma valorilor individuale, împărțită cu numărul de valori individuale. Spre ex., dacă avem următoarele diametre: 181, 181, 182, 182, 183 media aritmetică este: $\frac{909}{5} = 181,8$. Prin *valoare*

maximă (maximum) înțelegem valoarea cea mai mare găsită într'un șir de valori individuale, iar prin cea *minimă* valoarea cea mai mică găsită în șirul respectiv. În exemplul de mai sus maximum este 183. iar minimum 181.

Indicele cefalic exprimă raportul dintre diametrul transvers-cefalic-maxim înmulțit cu 100 și diametrul antero-posterior cefalic maxim. Exprimând în formă de fracție, avem:

$$\text{Ind. cefalic} : = \frac{\text{D. Tr. Cef. maxim} \times 100}{\text{D. Ant.-Post. Cef. maxim}} \quad \text{Un exemplu :}$$

$$\text{Ind. cefalic} : = \frac{148 \times 100}{174} = 85.06$$

Media indicelui cefalic, am obținut-o făcând media aritmetică.

Indicele auricular fiziognomic, adică așa cum apare urechea la vedere, exprimă raportul dintre lățimea fiziognomonică a urechii înmulțită cu 100 și înălțimea fiziognomonică a urechii. În formă de fracție avem :

$$\frac{\text{Lățimea urechii} \times 100}{\text{Înălțimea urechii}}$$

Indicele nasal exprimă raportul dintre lățimea nasului înmulțită cu 100 și lungimea nasului. În formă de fracție avem :

$$\frac{\text{Lățimea năsului} \times 100}{\text{lungimea nasului}}$$

În antropologie valorile medii sunt cu atât mai precise, cu cât sunt rezultatul unui număr mai mare de cazuri. Totuși rezultatele pe această cale dau o posibilitate de eroare încă mare. Deoarece în lucrarea de față am considerat ca mic numărul celor 240 indivizi (120 din Vechiul Regat și 120 din Ardeal) asupra cărora am făcut măsurătorile antropometrice, am făcut o serie de calcule, aplicate de antropologi și utilizate mai ales de școala germană și anglo-americană, prin care se caută a se evita cât mai mult posibil erorile.

Astfel, media deviației dela media aritmetică (m), este reprezentată printr'o valoare care ne indică între ce limite poate să varieze media aritmetică respectivă. Spre exemplu, dacă media aritmetică a indicelui cefalic la cei 120 de români din Ardeal, este 85,63 și media deviației dela media aritmetică este 3,18, înseamnă că media indicelui cefalic poate să varieze în plus sau minus cu această cifră, între cari limite indivizii cuprinși pot fi considerați ca aparținând unei variații normale. Calcularea deviațiilor este extrem de migăloasă și probabil acesta este motivul pentru care nu am văzut-o aplicată în tezele de doctorat. Pentru a ne face o idee de modul de calculare al deviației, voi indica mai jos o mică parte din unul din tablourile pe care le-am făcut în acest scop, și anume din tabloul pentru calcularea deviației indicelui cefalic la Românii din Ardeal.

No.	Media aritmetică a Ind. cef.	Valoarea individuală a Ind. cef	e	e ²
1	85,63	84,86	0,77	0,59
2	85,63	81,58	4,05	16,40
3	85,63	80,53	5,10	26,01
4	85,63	84,15	1,48	2,19
5	85,63	81,58	4,05	16,40
	etc.	etc.		etc.

Media deviației dela media aritmetică este dată de următoarea formulă : $m = \frac{\sum e}{n}$, adică suma valorilor e raportată la numărul cazurilor. Valoarea e reprezintă în tabloul de mai sus, diferența dintre media aritmetică a indicelui cefalic (indicele cefalic a fiecărui individ în parte). Completând formula de mai sus avem în cazul indicelui cefalic la Români din Ardeal :

$$m = \frac{382,57}{120} = 3,18.$$

Cea mai uzitată este *deviația standard* (σ) corectată cu eroarea ei probabilă, care ne arată limitele de variație a mediei aritmetice. Ea e ceva mai mare decât m și deci interpretarea rezultatului mai justă. Cu cât σ și eroarea sa vor fi mai mici cu atât rezultatul obținut va fi mai bun, corespunzând unei realități iar populația măsurată mai omogenă.

Deviația standard (σ) este dată de următoarea formulă : $\sigma = \frac{\sqrt{\sum e^2}}{n}$ adică ridicăm la patrat valorile lui

e după cum se poate vedea din tabloul de mai sus, facem suma lui e^2 și împărțim cu numărul cazurilor, apoi extragem rădăcina patrată. Complectând formula de mai sus avem în cazul indicelui cefalic la Români din Ardeal

$$\sigma = \sqrt{\frac{1978,13}{120}} = 4,05$$

Eroarea probabilă a deviației standard ($E[\tau]$) sau eroarea probabilă a lui σ este dată de formula :

$$E(\sigma) = 0,6745 \sqrt{\frac{\sigma}{2n}}$$

Indicându-ne eroarea, cu care trebuie modificată τ , pentru a corespunde unei valori absolut reale.

În tabloul de la sfârșitul acestei lucrări am așezat pe lângă media aritmetică a fiecărei proporțiuni în parte și deviațiile respective, precum și eroarea probabilă a deviației standard.

CERCETĂRI PERSONALE.

Diametrul antero-posterior cefalic.

Românii din Ardeal ne prezintă valoarea medie 182,21, maximum fiind 179 și minimum 167. *Românii din V. Regat* ne prezintă media 182,83, maximum fiind 198, iar minimum 166. In ceea ce privește *Românii în general*, ne prezintă media 182,50, maximum fiind 198 și minimum 166. Cifrele medii de mai sus ne demonstrează că Românii din punct de vedere al diametrului antero-posterior cefalic, sunt caracterizați printr'o dezvoltare mijlocie a capului, deoarece limitele fiziologice sunt 143 și 225. Pedealtăparte observăm că cifra medie a Românilor din V. Regat este ceva mai mare decât cifra medie a Românilor din Ardeal: cu alte cuvinte Români din V. Regat ne prezintă un cap mai mare în sens ant. post., decât Românii din Ardeal. Pentru a aprecia comparativ cifrele de mai sus, voi aminti că Dl. Prof. V. Papilian în lucrarea, „Cercetări antropologice asupra Românilor ardeleni“, ne prezintă ca medie cifra 181,52. Deasemenea în lucrarea „Cercetări antropologice asupra Moșilor“ dl. Profesor V. Papilian și Dl. Doc. CC, Velluda, ne prezintă media 183. (Maximum 203 și minimum 164) Borcescu făcând măsurători pe 75 Români din V. Regat, ne prezintă media 182,3, iar Pittard pe 180 cazuri dă valoarea acestui diametru de 185, 76. Deci rezultatele obținute de noi în cazul Românilor din Ardeal, sunt apropiate de acelea a Dlui Prof. Papilian și Doc. Velluda, iar în cazul Românilor din V. Regat de a lui Borcescu. Valoarea dată de Pittard este mai mare decât a noastră.

Diamestrul transvers-cefalic.

Românii din Ardeal ne prezintă media 155,85, maximum fiind 176 și minimum 138. *Românii din V. Regat* ne prezintă media 153,61, maximum fiind 169 și minimum 142. *Românii în general* au media 154,73. cu maximum 176 și minimum 138. Luând în considerare aceste cifre medii, ajungem la concluzia, că Românii din punct de vedere al diametrului transvers-cefalic sunt caracterizați printr'un diametru mare, deoarece limitele fiziologice sunt 101 și 173. Aceasta mai ales la Românii din Ardeal cari dau o cifră medie superioară, cifrei medii a Românilor din Vechiul Regat. Valoarea medie a diametrului transvers-cefalic la Românii din Ardeal pe care o dă dl. Prof. V. Papilian, este 155,66, ea fiind foarte apropiată de media corespunzătoare de mai sus. In lucrarea de mai sus Dl. Prof. V. Papilian și dl. Doc. C. C. Velluda ne prezintă media 156 (maximum 185, iar minimum 132). In cazul Românilor din V. Regat, Borcescu ne dă o valoare medie mai mică și anume 149,8, Pittard ne dă media 153,93. Din aceste date observăm că rezultatele noastre în cazul Românilor din Ardeal sunt foarte apropiate de ale Dlui Prof. V. Papilian și Doc. Velluda; în cazul Românilor din V. Regat, rezultatele noastre sunt apropiate de a lui Pittard, valoarea dată de Borcescu fiind mai mică.

Indicele cefalic și repartizarea lui geografică.

Majoritatea cercetătorilor au ajuns la concluzia, că Românii din Ardeal sunt caracterizați printr'un indice cefalic brachicefalic sau hiperbrachicefalic. In cele ce urmează nu fac decât să aduc o constatare în plus în sprijinul acestei afirmații. *Indicele cefalic la Românii din Ardeal*, e reprezentat prin media 85,63, maximum fiind 98,20 și minimum 74,62. Aceasta medie ne arată că din punct de vedere al indicelui cefalic, caracteristica Românilor din Ardeal este *hiperbrachicefalia*. Această constatare a făcut-o și Dl. Prof. V. Papilian în lucrarea, »Cercetări antropologice

asupra Românilor Ardeleni», în care ne prezintă un indice cefalic mediu 85,74, maximum fiind 94,28 și minimum 74,47. În lucrarea »Cercetări antropologice asupra moșilor« Dl. Prof. V. Papilian și dl. Doc. C. C. Velluda ne prezintă ca medie a indicelui cefalic cifra 85,36, maximum fiind 99,45 și minimum 69,11. Această medie ne demonstrează *brachicefalia* în imediată apropiere a hiperbrachicefaliei, care începe dela 85,5. Bumbăcescu ne prezintă valoarea medie 85,3. În ceea ce privește Pittard, ne prezintă la Românii din Ardeal un indice cefalic cu valoarea mediei 84,40, demonstrându-ne brachicefalia, ajungând totuși la concluzia că Românii din Ardeal sunt cei mai brachicefali din România.

Privind tabloul de mai jos, remarcăm procentul mare de hiperbrachicefali, care contrastează cu numărul foarte mic de dolico-cefali.

Români din Ardeal	Media Ind. cef.	Hiper brachi cefali	Brachi cefali	Mezo cefali	Dolico cefali	Hiper dolico cefali
Rezultate personale	85,63	52,50%	32,50%	14,16%	0,83%	—
După Dl. Prof. V. Papilian	85,74	53,0	33%	13%	0,83%	—
Prof. V. Papilian și Doc. Velluda Moși(Transilv.)	85,36	44,91%	42,73%	10,73%	1,27%	0,36%
După Dr. Bumbăcescu	85,3	46,4%	41,3%	11,3%	1°	—

În ceea ce privește repartizarea geografică pe județe, a indicelui cefalic, privind tabloul următor, putem să constatăm, că județele Bihor, și Târnava Mică sunt brachicefale, celelalte arătându-ne hiperbrachicefalia, Cea mai ridicată valoare medie a indicelui cefalic o găsim în județul Sălaj.

Județul	N	Media Ind. cef.	Județul	N	Media Ind. cef.
Turda	28	86,20	Târnava-Mică	14	84,13
Bihor	18	84,83	Someș	13	85,57
Cluj	15	85,77	Satu-Mare	10	85,43
Sălaj	14	87,64	Alba	8	85,52

Aceste cifre medii nu au nici pe departe pretenția de a fi considerate ca hotăritoare, din cauza numărului mic de cazuri, totuși privind acest tablou, observăm trei fapte mai importante; valoarea ridicată a mediei indicelui cefalic, hiperbrachicefalia în cele mai multe județe și în fine faptul că media indicelui cefalic în diferite județe este apropiată.

În concluzie Românii din Ardeal sunt *hiperbrachicefali*, atât prin valoarea ridicată a mediei indicelui cefalic, cât și prin procentul mare de hiperbrachicefali, fapt arătat de altfel anterior de dl. Prof. Papilian. În lucrarea dlui Prof. Papilian și doc. Velluda asupra moșilor, deși media indicelui cefalic nu ne arată hiperbrachicefalia, totuși procentul mai mare de hiperbrachicefali ne demonstrează hiperbrachicefalia.

Indicele cefalic la Românii din V. Regat e reprezentat prin media 84,12, maximum fiind 95,29 și minimum 75,92. Luând în considerare acest indice cefalic, caracte-

ristica Românilor din V. Regat este *brachicefalia*, deosebindu-se de Românii din Ardeal, cari după cum am văzut, sunt hiperbrachicefali. Media indicelui cefalic obținută de mine este indiscutabil mai mare decât media dată de Borcescu, (82,1) și aceia dată de Pittard, (82,9). In tabloul de mai jos se poate vedea că in cazul cercetărilor mele, brachicefalii sunt aceia cari dau procentul cel mai mare; în statistica lui Borcescu procentul de brachicefali și mezocefali este aproape egal, cu o ușoară dominare a acestora din urmă.

Români din V.-Regat	Hiperbrachicefali	Brachicefali	Mezocefali	Dolicocefali
Rezultate personale .	30%	49,16%	20%	0,83%
După Borcescu . .	22,36 „	36,84 „	38,15 „	2,63 „

Rezultatele nu le-am putut compara și cu ale lui Pittard, deoarece acesta nu întrebuițează clasificăția lui Martin, întrebuițată de mine, ci o altă clasificăție. Repartizat indicele cefalic pe regiuni și județe, constatăm următoarele: *Moldova* ne prezintă ca medie a indicelui cefalic cifra 84,34, din acest punct de vedere ea este provincia care se apropie mai mult de Ardeal, constatare făcută de altfel și de Pittard, care ne dă ca medie a indicelui cefalic, cifra 83,71. In ceace privește *Muntenia*, e reprezentată printr'un indice mediu mai mic, el este 83,88. Indicele mediu dat de Pittard este 81,22. In tabloul de mai jos se poate vedea repartizarea pe județe a indicelui cefalic în comparație cu indicele găsit de Pittard în acele județe.

Județul	N	Media Ind. cefalic		Județul	N	Media Ind, cefalic	
		Rezultate personale	Pittard			Rezultate personale	Pittard
Dâmbovița	41	84,55	83,69	Suceava	11	84,60	84,82
Prahova	26	83,75	85,16	Vaslui	9	85,46	85,55
Buzău	25	82,91	82,50	Bacău	8	84,40	83,09

Dacă valoarea medie a indicelui cefalic pe care am obținut-o, este mai mare decât a lui Pittard și Borcescu, aceasta probabil din motivul, că din cele 6 județe, 5 sunt caracterizate printr'un indice mai mare, fapt care de altfel reiese și din lucrarea lui Pittard: »Etude sur l'indice cephalique en Roumanie avec un essai de repartition géographique de ce caractère», în care toate județele de mai sus sunt reprezentate printr'un indice mai mare decât restul județelor. În concluzie, Românii din Vechiul Regat sunt *brachicefali* atât prin media indicelui cefalic 84,12 cât și prin procentul mare de brachicefali; Românii Moldoveni sunt mai brachicefali decât cei din Muntenia, ei apropiindu-se din acest punct de vedere mai mult de Românii din Ardeal.

Indicele cefalic la Români în general după datele mele este reprezentat prin valoarea medie 84,88, cu limita maximă 98,29 și limita minimă 74,62. Statistica făcută după clasificarea lui Martin, ne prezintă următoarele date: hiperbrachicefali 41,25 la sută; brachicefali 40,38 la sută; mezocefali 17,08 la sută; dolicocefali 0,83 la sută. În concluzie, media indicelui cefalic 84,88 ne arată că Românii în general sunt *brachicefali*, statistica clasează însă Românii între brachicefali și hiperbrachicefali, observând totuși că tendința la hiperbrachicefalie este netă; ea provine mai ales dela procentul mare de hiperbrachicefali dat de Românii din Ardeal.

Lungimea fiziognomonică a urechii.

Românii din Ardeal ne prezintă ca lungime medie a urechii cifra 60,25, maximum fiind 70 și minimum 51. Din acest punct de vedere Dl. Profesor Papilian ne dă media 60,21, deci o medie aproape egală cu media de mai sus. În lucrarea asupra moșilor, *Dl. Prof. V. Papilian și Doc. C. C. Velluda* ne prezintă media 62., maximum fiind 78 și minimum 47. *Pittard* ne prezintă următoarele cifre: media 61,63, maximum 69 și minimum 57, totuși nu specifică punctele antropometrice folosite. În cece privește *Românii din V. Regat*, lungimea medie e dată de cifra 60,30, maximum fiind 69 și minimum 52. Media aceasta este ceva mai mare decât a Românilor din Ardeal.

Românii în general ne prezintă media 60.28, maximum fiind 70 și minimum 51. Așa dar din datele mele reiese, că media acestui diametru este ceva mai mare la Români din V. Regat decât la cei din Ardeal.

Lățimea fiziognomonică a urechii.

Lățimea medie a urechii la *Românii din Ardeal* este dată de cifra 35,70, maximum fiind 46 și minimum 30. *Românii din V. Regat* ne prezintă media 36,34, maximum fiind 45 și minimum 28. În cece privește *Românii în general*, ne prezintă media 36,02, cu maximum 46 și minimum 28.

Dl. Prof. V. Papilian ne prezintă medie 32,06. În lucrarea asupra moșilor, dl. Prof. V. Papilian și Doc. C. C. Velluda ne prezintă ca valoare media cifra 32, maximum fiind 40 și minimum 26. *Pittard* prezintă media 35,34 mai apropiată de media pe care am dat-o eu în această lucrare.

Indicele auricular la *Românii din Ardeal* e reprezentat prin media 59,28, maximum fiind 78,43 și minimum 48,39. *Românii din V. Regat* ne prezintă o medie mai mare, 60,48, maximum fiind 80,39 și minimum 44,78. *Românii în general* ne prezintă media 59,88, maximum fiind 80,39 și minimum 44,78. Valoriile obținute de dl. Prof. Pa-

pilian și C. C. Velluda sunt următoarele: media indicelui este 52,79, (maximum 69,23 și minimum 42,19). Acest indice este mai mic decât acela, pe care l-am obținut eu și cu siguranță că este cel verosimil, deoarece el reprezintă media unui număr cu mult mai mare de cazuri. Media indicelui auricular dată de mine este mai apropiată de media dată de Pittard, care e 57.52.

În tabloul de mai jos am încercat o clasificare a urechii după indicele auricular, în trei categorii, cu scopul de a exprima procentual frecvența indicelui între limitele date; putem observa că între valorile indicelui 55 și 61,66 găsim procentul cel mai ridicat.

Indice auricular	Români din Ardeal	Români din V. Regat	Români în general
x—55	19,16%	16,66%	17,91%
55—61,66	54,16 „	50 „	52,08 „
61,66—x	26,66 „	33,33 „	30 „

NASUL

Lungimea nasului.

La cei 120 de *Români din Ardeal* am obținut media 51,27, cu limita maximă 61 și limita minimă 40. Dl. Prof. V. Papilian și Doc. C. C. Velluda în lucrarea »Contribuțiunii antropologice asupra nasului, urechii, deschiderii palpebrale și bucale la Moți« ne prezintă următoarele cifre: media 49, maximum 67 și minimum 37.

Românii din V. Regat ne prezintă media 53,11, deci mai mare decât a Românilor din Ardeal, maximum fiind 61 și minimum 45,

Românii în general ne prezintă media 52,19, limita maximă fiind 61 și limina minimă 40.

Lățimea nasului (Distanța binarină).

Românii din Ardeal ne prezintă media 33,96, maximum fiind 40, minimum 29. Dl. Prof. V. Papilian și Doc. C. C. Velluda în lucrarea care am amintit-o mai sus, ne prezintă media 34, deci foarte apropiată de aceea pe care am dat-o cu, maximum fiind 47, minimum 21.

Românii din V. Regat ne prezintă o medie ceva mai mare, 35,13, maximum fiind 42 și minimum 30. Românii în general ne prezintă media 34,55, maximum fiind 42 și minimum 29.

INDICELE NASAL.

Românii din Ardeal ne prezintă în cece privește indicele nazal media 69,86, maximum fiind 86,04, iar minimum 49,15.

Dl. Prof. V. Papilian și Doc. C. C. Velluda ne prezintă media 72,82, deci mai mare ca cea de mai sus, maximum 97,98 și minimum 42,31.

Pittard împreună cu Sergent dă ca medie a indicelui nasal la Românii din Ardeal, cifra 69,90 deci o medie apropiată de media apropiată de media obținută de mine. Făcăoaru într'un studiu comparativ la Români, Săcui, și Unguri, pe 301 indivizi, se ocupă și de indicele nazal: media dată de el este 63, indicându-ne leptonia. Acest indice este mai mic decât cel dat de mine și decât a autorilor mai sus amintiți.

Procentajul din statistica Dlui Făcăoaru arată net leptonia.

Românii din V. Regat ne prezintă media 69,52 maximum fiind 86,96 și minimum 54,10. Această medie este ceva mai mică decât a Românilor din Ardeal. *Românii în general* ne prezintă media 69,69, maximum fiind 86,96, și minimum 49,15.

Din datele de mai sus putem vedea că media indicelui nasal așează Românii printre *leptonieni în imediata*

apropiere a mezorinienilor, acest ultim fapt se observă mai bine la Români din Ardeal. În lucrarea »Contribuțiuni antropologice asupra nasului, urechii, deschiderii bucale și palpebrale la moși« a Dlui Prof. V. Papilian și Doc. C. C. Velluda, se constată că Români din Ardeal, așa zișii Moși, sunt mezorinieni prin media indicelui nazal, care este 72,82. Prin procentaj ei sunt deasemeni mezorinieni, cu o tendință însă spre leptorinie.

Privind tabloul de mai jos, observăm procentul mare de leptorinieni față de hiperleptorinieni și chamaerini: pe de altă parte acest procent este mai ridicat la Români din V. Regat, decât la cei din Ardeal, la aceștia din urmă fiind mai ridicat procentul de mezorinieni. În statistica alăturată dată de dl. prof. V. Papilian și Docent C. C. Velluda, — din lucrarea citată mai sus, constatăm în comparație cu statistica dată de mine, numărul mare de mezorinieni, pe când leptorinienii sunt în număr mai mic; deasemenea observăm un număr mai mare de chamaerini.

	Români din Ardeal	Români din V. Regat	Români în general	După V. Papilian și Doc. Velluda (la moși)	După Făcă- oaru
Hiperleptorinieni (x-54,9)	0,83%	3,33%	2,08%	3,62%	10,5%
Leptorinieni (55-69,9)	57,50 „	66,83 „	59,16 „	34,64 „	76,3 „
Mezorinieni (70-84,9)	38,33 „	34,16 „	36,25 „	49,09 „	13,2 „
Chamaerini (85-99,9)	3,33 „	1,66 „	2,50 „	11,95 „	—
Hiperchamaerini (100-x)	—	—	—	0,71 „	—

Lărgimea gurii (deschiderea bucală).

Românii din Ardeal ne prezintă ca lărgime medie a gurii cifra 48,25, maximum fiind 59, iar minimum 39. Această medie ne arată, că predomină gura mică. Dl. Prof. V. Papilian și Dl. Doc. C. C. Velluda ne prezintă următoarele valori: *media* 49, (maximum 61 și minimum 34). Această cifră medie este deci apropiată de cifra dată de mine.

Românii din V. Regat ne prezintă o medie mai mare 48,68, limita maximă fiind 56 și cea minimă 37. *Românii în general* ne prezintă *media* 48, 47, maximum fiind 59 și minimum 37.

În concluzie, Românii din Ardeal, *au gura mică*, în concordanță de altfel și cu cele constatate de Dl. Prof. V. Papilian și Doc. C. C. Velluda. În ceea ce privește media dată de mine pentru Românii din V. Regat, ea este mică în raport cu cea dată de Pittard (52,92), fiind nevoie deci, din acest punct de vedere de cercetări mai ample.

	M Media aritmetică			$m = \frac{\sum e}{n}$ Media deviației dela media aritmetică			$\sigma = \sqrt{\frac{\sum e^2}{n}}$ Deviația Standard			$E(\sigma) = 0,6745 \frac{\sigma}{\sqrt{2n}}$ Eroarea probabilă a lui σ		
	Români din Vechiul Regat	Români din Ardeal	Români in general	Români din Vechiul Regat	Români din Ardeal	Români in general	Români din Vechiul Regat	Români din Ardeal	Români in general	Români din Vechiul Regat	Români din Ardeal	Români in general
Diametrul Ant.-post cefalic maxim	182,83	182,21	182,50	5,67	5,27	5,47	7,0	6,41	6,74	$\pm 0,30$	$\pm 0,27$	$\pm 0,21$
Diametrul Transvers cefalic maxim	153,61	155,85	154,73	4,18	5,25	4,71	5,28	6,69	6,03	$\pm 0,23$	$\pm 0,29$	$\pm 0,18$
Lungimea urechii	60,30	60,35	60,28	2,93	2,63	2,78	3,67	3,64	3,66	$\pm 0,16$	$\pm 0,16$	$\pm 0,11$
Lățimea urechii	36,34	35,70	36,02	2,44	2,34	2,39	3,05	3,05	3,05	$\pm 0,13$	$\pm 0,13$	$\pm 0,09$
Lungimea nasului	53,11	51,27	52,19	2,87	2,85	2,86	3,52	3,81	3,67	$\pm 0,15$	$\pm 0,16$	$\pm 0,11$
Lățimea nasului	35,13	33,96	34,55	2,18	2,06	2,12	2,69	2,35	2,52	$\pm 0,11$	$\pm 0,10$	$\pm 0,07$
Lărgimea gurii	43,68	48,25	48,47	2,91	3,18	3,04	3,67	3,87	3,77	$\pm 0,16$	$\pm 0,16$	$\pm 0,12$
Indicele cefalic	84,12	85,63	84,88	3,00	3,18	3,09	3,81	4,05	3,94	$\pm 0,16$	$\pm 0,17$	$\pm 0,12$
Indicele auricular	60,48	59,28	59,88	4,09	4,30	4,19	5,55	5,71	5,63	$\pm 0,24$	$\pm 0,24$	$\pm 0,17$
Indicele nazal	69,52	69,86	69,69	5,48	5,24	5,36	6,64	6,83	6,76	$\pm 0,28$	$\pm 0,30$	$\pm 0,20$

CONCLUZIUNI.

1. Diametrul antero-posterior cefalic prin media 182,50, ne demonstrează, că Românii sunt caracterizați printr'o dezvoltare mijlocie a capului în sens antero-posterior. Românii din Vechiul Regat prezintă o dezvoltare mai mare a acestui diametru decât Românii din Ardeal.

2. Diametrul transvers cefalic maxim, prin media 154,73 arată, că Românii sunt caracterizați printr'un diametru mare. Media diametrului transvers cefalic este mai mare la Românii din Ardeal (155,85), decât la Românii din Vechiul Regat (153,61).

3. Media indicelui cefalic 84,88, demonstrează că Românii în general, sunt *brachicefali*. Românii din Ardeal prin media mare a indicelui cefalic (85,63) și prin procentul mare de hiperbrachicefali (52,50 la sută), dovedesc a fi *hiperbrachicefali*. Românii din Vechiul Regat se deosebesc de Românii din Ardeal prin procentul mai mare de brachicefali (49,16 la sută).

4. Media indicelui auricular este reprezentată la Românii în general prin cifra 59,88; ea este mai ridicată la Românii din Vechiul Regat (60,48) și mai mică la Românii din Ardeal (59,28).

5. Media indicelui nazal 69,69, așează Românii în general printre leptorinieni, în imediată apropiere a mezorinienilor. Românii din Vechiul Regat prin media indicelui nazal 69,52 sunt mai apropiați de leptorinie, decât Românii din Ardeal, cari prin media 69,86 sunt mai mezorini, fapt de altfel în concordanță cu datele celorlalți autori.

6. Lărgimea medie a gurii e reprezentată la Români în general prin media 48,47. Ea este mai mare la Românii din Vechiul Regat (48,68), decât la Români din Ardeal. (48,25)

Văzută și bună de imprimat.

Cluj, la 10 Iunie 1938.

Decanul Facultății:
ss. Prof. Dr. M. Sturza.

Președintele tezei:
ss. Prof. Dr. V. Papilian.

BIBLIOGRAFIE.

- Dr. ANTONESCU CAIUS: Considerațiuni istorice asupra antropologiei în România.
- Dr. BORCESCU: Contribuțiuni la studiul antropologic al craniului la Români (teză 1918, București).
- Dr. BUMBĂCESCU N.: Contribuțiuni la studiul antropometric al capului și staturii (teză, 1933).
- J. DENIKER: L'indice cephalique en Europe. Paris, 1899.
- Dr. I. FĂCĂOARU: Indicele cefalic la Români, Săcui și Unguri. (Societatea Rom. de Antrop. 1935).
- Dr. I. FĂCĂOARU: Indicele nazal la Români, Săcui și Unguri (Buletinul Eugenic și Biopolitic No. 3—4, 1936).
- MARTIN RUDOLF: Lehrbuch der Anthropologie. Jena, 1928.
- MONTANDON G.: La Race, Les races. Paris, 1933.
- Prof. V. PAPILIAN: Cercetări antropologice asupra Românilor Ardeleni. (Clujul Medical, 1921).
- Prof. V. PAPILIAN: Nouvelle recherches anthropologiques sur la tête des Roumains de Transylvanie. (Revue anthropologique, 1923).
- Prof. V. PAPILIAN și doc. C. C. VELLUDA: Cercetări antropologice asupra Moșilor (Congresul Internațional de Antropologie București, 1937).
- Prof. V. PAPILIAN și Doc. C. C. VELLUDA: Contribuțiuni antropologice asupra, nasului, urechii, deschiderii bucale și palpebrale la moși. (Soc. Antr. Română, Cluj 1938).
- Prof. V. PAPILIAN și Doc. C. C. VELLUDA: Istoricul antropologiei în România. (Dare de seamă făcută cu ocazia Congresului Internațional de Antropologie. București, 1937).

- Prof. V. PAPILIAN și N. BUMBĂCESCU: Contribuțiuni la studiul antropologic al urechii la Români și Maghiari.
- EUGÈNE PITTARD: Les peuples des Balkans. Recherches anthropologiques dans la Peninsule des Balkans. Paris et Genève, 1920.
- EUGÈNE PITTARD: L'indice nasal des Roumains et sa repartition géographique dans la Royaume de Roumanie, 1927.
- EUGÈNE PITTARD et A. DONICI: Etude sur l'indice cephalique en Roumanie avec un essai de repartition géographique de ce caractère.
- EUGÈNE PITTARD et EMILLE SERGENT: Etude Anthropologique de 194 Roumains de Transylvanie. Revue anthropologique. Paris, 1919.
- RUGGERI GIUFFRIDA: Contributo all'antropologia fisica delle regioni dinariche e danubieane. Firenze, 1908.

